

Handläggare/er beteckning
Fi2024/00894Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ba.eu@regeringskansliet.se

Förslag till yttrande över slutbetänkandet En ny organisation för förvaltning av EU-medel SOU nr 22:2024

Strukturfondspartnerskapet (SFP) Mellersta Norrland har givits möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet *En ny organisation för förvaltning av EU-medel* (SOU 2024:22). SFP Mellersta Norrland har tagit del av utredningen så väl som kommittédirektivet och utöver detta har företrädare för SFP Mellersta Norrland haft direkt dialog med utredningen vid ett tillfälle. Ärendet har beretts med stöd av SFP presidium.

SFP Mellersta Norrland fokuserar sitt yttrande till följande förslag:

- En förvaltande myndighet för fonderna under sammanhållningspolitiken
- Antalet program inom Eruf bör minskas
- Förslag till förändring av systemet med regionala strukturfondspartnerskap: regionala referensgrupper
- Tidplan för implementering av en ny förvaltning

Även om SFP Mellersta Norrland inte har några specifika synpunkter på övriga delar av utredningen vill vi poängtera att utredningens förslag i sin helhet innebär en betydande centralisering av flera av EU:s fonder, där förvaltning, beslut och programmering flyttas från regional till nationell nivå. SFP Mellersta Norrland anser att förslagen riskerar att leda till en mindre ändamålsenlig hantering av fonderna, då bedömningar och beslut fattas allt längre från dem som de berör. Den centralisering som föreslås riskerar att motverka de syften som fonderna är skapade för att åstadkomma, att utveckla Europas regioner genom att minska regionala skillnader och ojämlikhet mellan människor. Exempelvis hur landsbygdspolitikens mål påverkas saknas i utredningen och därmed har inte heller påverkan på landsbygdens företag och landsbygdens utveckling beaktats. Det gäller samtliga fonder som berörs i utredningen.

Generella synpunkter

SFP Mellersta Norrland är i grunden positiv till förslag som leder till ett enklare system med bättre förutsättningar för synergier mellan fonderna och ställer sig till viss del bakom beskrivningen av fondförvaltningssystemet som komplext och i vissa delar otydligt. Däremot anser SFP Mellersta Norrland att utredningens uppdrag att enbart granska systemet ur ett förvaltnings- och

kostnadseffektivitetsperspektiv, är för smalt för att kunna dra slutsatser om systemets ändamålsenlighet ur ett helhetsperspektiv. SFP Mellersta Norrland anser att förvaltningen av fonderna och den administrativa och kostnadsmässiga effektiviteten är en del av en helhet. Detta går inte att frikoppla från effektiviteten i hur fonderna nyttjas och hur väl genomförandet svarar mot identifierade behov och uppsatta mål. Ändamålsenligheten och träffsäkerheten i genomförandet av strukturfondsprogrammen är helt beroende av regional och lokal förankring och kännedom. Om förvaltningen av fonderna tappar den regionala och lokala koppling som idag säkerställs genom strukturfondspartnerskapen bedöms genomförandet av programmen att påverkas negativt.

Vidare anser SFP Mellersta Norrland att utredningen inte i tillräcklig utsträckning beaktar partnerskapsprincipen och flernivåstyret med dess nedifrån-och-upp-perspektiv, utan i stället gör en förflyttning mot ökad centralisering. Genom utredningens förslag flyttas beslut längre från dem som besluten berör, vilket inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Strukturfonderna gör EU synligt och konkret för medborgare på regional och lokal nivå och SFP Mellersta Norrland anser att detta mervärde riskerar att gå förlorat när beslutsfattandet flyttas från en regionalt och lokalt förankrad församling till en statlig myndighet.

Förslag om en förvaltande myndighet för fonderna under sammanhållningspolitiken SFP Mellersta Norrland ser positivt på förslaget att samla hanteringen av Europeiska regionalfonden (Eruf), Europeiska socialfonden (ESF+) och Fonden för en rättvis omställning (FRO) hos en förvaltande myndighet och att Tillväxtverket blir den myndigheten. SFP Mellersta Norrland bedömer att en förvaltande myndighet ger bättre förutsättningar för synergier mellan fonderna och för en mer likvärdig hantering, men också förenklar för stödsökande aktörer.

För att åstadkomma önskade effekter om synergier och komplementaritet mellan fonderna är det däremot inte tillräckligt med att sammanföra fondhanteringen hos en förvaltande myndighet. En bättre samordning mellan ansvariga departement är också en förutsättning.

Antalet program inom Eruf bör minska

Eruf och ESF+ är viktiga verktyg för regional utveckling och en territoriell ansats är en förutsättning för goda resultat. SFP Mellersta Norrland anser att den regionala anpassningen av programinriktning och insatser riskerar att försämrars genom att ersätta de regionala programmen med ett nationellt program och indikativa budgetar. Utredningen argumenterar för ett minskat antal program inom Eruf med utgångspunkt i kostnadseffektivitet och administrativ flexibilitet, men SFP Mellersta Norrland saknar reflektion kring hur detta skulle påverka effektivitet och flexibilitet i relation till regionala behov och inomregionala skillnader. SFP Mellersta Norrland ser en risk att en nationell fokusering av Eruf framför allt drabbar regioner med låg kapacitet och glesa geografiska strukturer, vilket i längden kan leda till sammanhållningspolitikens strävan efter minskade regionala skillnader och ökad jämlikhet i människors livsvillkor motverkas. Dessutom saknar SFP Mellersta Norrland jämförelse med den struktur som finns inom ESF+, som redan idag arbetar med ett nationellt program och regionala handlingsplaner.

Förslag till förändring av systemet med regionala strukturfondspartnerskap: regionala referensgrupper

De regionala strukturfondspartnerskapen är en viktig del av partnerskapsprincipen och det flernivåstyrelse som ska genomsyra EU:s sammanhållningspolitik. SFP Mellersta Norrland välkomnar utredningens förslag om att ge strukturfondspartnerskapen en mer strategisk roll med tydligare uppdrag i relation till utlysningssplaner för fondmedlen. Däremot ställer sig SFP Mellersta Norrland inte bakom förslaget att ersätta strukturfondspartnerskapen med regionala referensgrupper som särskilda organ inom förvaltande myndighet.

SFP Mellersta Norrland bedömer att förslaget att flytta prioriteringsmandatet från partnerskapen till förvaltande myndighet riskerar att påverka genomförandet av strukturfondsprogrammen negativt. Vidare bedöms en förändring från ett prioriterande partnerskap till en rådgivande regional referensgrupp uppfattas som att partnerskapet förlorar vikt och inflytande och att det därmed finns risk att det blir svårare att rekrytera rätt kompetens till uppdraget. Precis som utredningen påtalar har SFP:s ledamöter strategiska roller inom sina respektive organisationer, men att vara strategisk på NUTS2-nivå kräver en annan förberedelse och tillgång till underlag.

Den regionala kännedom och flernivåkompetens som finns samlad i partnerskapen är avgörande för att kunna bedöma regionala behov och förutsättningar samt prioritera hur EU-medel bör användas. Att säkerställa motsvarande kompetens inom en nationell myndighet bedöms både som svårt och kostsamt. SFP Mellersta Norrland vill även understryka vikten av en fortsatt nära koppling mellan strukturfondspartnerskapen och det regionala utvecklingsuppdraget.

Vidare leder utredningens beskrivning av hur de regionala referensgruppernas arbete ska ske i praktiken till många frågor, bl.a. vad gäller arbetet med behovsanalyserna.

Kritik från Riksrevisionen och EU-revisionen

Utredningen lyfter Riksrevisionens rapport (RiR 2020:10) som riktat kritik mot strukturfondspartnerskapens arbete avseende transparens, rättssäkerhet och risker för jäv. SFP Mellersta Norrland menar att partnerskapen vidtagit åtgärder som möter denna kritik. Vidare hänvisar utredningen till EU-revisionens påpekanden gällande relationen mellan strukturfondspartnerskapen och de förvaltande myndigheterna. SFP Mellersta Norrland menar att denna problematik kan hanteras genom att utse partnerskapen som förmedlande organ, utan att de fräntas sitt prioriterande uppdrag.

Tidplan för implementering av en ny förvaltning

SFP Mellersta Norrland delar utredningens bedömning om att de organisatoriska förändringarna hos förvaltande myndighet bör vara fullt genomförda i samband med att nästkommande programperiod tar vid, men ställer sig inte bakom förslaget om ett stegvis införande. Ett upphävande av lagen (2007:459) om strukturfondspartnerskap bör ske först när förändringar i de förordningar som det hänvisas till i denna lag samt förordningstexter för en ny ordning föreslås att träda i kraft. Detta för att säkra Sveriges åtagande gentemot EU-förordningen 2021/1060 artikel 8 om partnerskap och flernivåstyrelse under innevarande programperiod.

Sara Nylund
Ordförande Strukturfondspartnerskapet Mellersta Norrland